

правового регулювання, удосконаленням системи підготовки операторів та технічного персоналу, а також динамічним зростанням промислового сектору, орієнтованого на розробку, виробництво та інтеграцію безпілотних авіаційних систем у різні сфери - від цивільної авіації до оборонної інфраструктури.

Аналіз законодавчих ініціатив провідних країн Європи, Північної Америки та Азії [2] свідчить про стійку тенденцію до формування цілісного, багатоаспектного підходу до регулювання використання БПЛА, що охоплює як технічні, так і організаційно-правові аспекти. У більшості досліджених країн правове регулювання впроваджується на основі уніфікованої моделі, відповідно до якої основні положення щодо експлуатації безпілотних літальних апаратів інтегруються до базових нормативно-правових актів у сфері авіації, зокрема до законів про повітряний простір, правил цивільної авіації, процедур сертифікації та реєстрації повітряних суден.

Висновки. Особливу увагу в сучасному правовому полі приділено формуванню стандартів професійної підготовки операторів БПЛА, що визнається одним із ключових чинників безпеки польотів та ефективності застосування безпілотних систем. Разом із тим, чинне нормативне забезпечення підготовки операторів БПЛА в Україні залишається фрагментарним, неуніфікованим та таким, що не відповідає повною мірою міжнародним стандартам. У країні відсутні типові навчальні програми для цивільних операторів, не врегульовані питання сертифікації, контролю якості освітніх послуг та визнання кваліфікацій.

Список використаних джерел

1. Світовий досвід правового регулювання використання безпілотників. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України 2015-2016 рр. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28939.pdf>.
2. Unmanned aircraft systems (UAS). Federal Aviation Administration. URL: https://www.faa.gov/regulations_policies/rulemaking/recently_published.

ОЛЕКСІЄНКО Сергій, старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки та особистої безпеки поліцейського факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ

Ефективність функціонування органів Національної поліції України безпосередньо залежить від працездатності кожного окремого поліцейського, яка являє собою складну інтегровану характеристику, що формується під впливом множини взаємопов'язаних факторів. У сучасних умовах, коли вимоги до професійної діяльності правоохоронців постійно зростають, питання системного забезпечення та підтримання належного рівня працездатності поліцейських набуває особливої актуальності як з точки зору ефективності виконання покладених на поліцію завдань, так і з позиції охорони здоров'я та соціального захисту працівників правоохоронних органів.

Працездатність поліцейського як комплексне явище формується під впливом багатовимірної системи факторів, які можна класифікувати за природою їх впливу на фізичні, психологічні, соціокультурні та організаційні. Кожна з цих груп факторів характеризується специфічними механізмами впливу на професійну діяльність поліцейського та потребує відповідних заходів регулювання і підтримки з боку держави та керівництва правоохоронних органів. Системний аналіз цих факторів дозволяє виявити ключові напрями вдосконалення існуючої системи забезпечення працездатності поліцейських та визначити пріоритети державної політики у цій сфері.

Фізичний стан поліцейського становить фундаментальну основу його працездатності, оскільки специфіка правоохоронної діяльності передбачає високі вимоги до фізичної витривалості, швидкісних та силових якостей, координації рухів та загального стану здоров'я. Усвідомлюючи критичну важливість цього фактору, законодавець та відомчі нормативні акти сформували комплексну систему заходів медичного та фізичного забезпечення поліцейських, яка охоплює весь період їх професійної діяльності від моменту вступу на службу до звільнення. Ця система включає обов'язкове медичне обстеження кандидатів на вступ до поліції, що дозволяє ще на етапі відбору виявити осіб, чий стан здоров'я не відповідає вимогам майбутньої професійної діяльності.

Важливим елементом медичного забезпечення є щорічна комплексна диспансеризація поліцейських, яка передбачає профілактичний медичний огляд, обов'язковий періодичний психіатричний огляд та обов'язковий профілактичний наркологічний огляд [1]. Така система постійного моніторингу стану здоров'я дозволяє своєчасно виявляти відхилення та приймати превентивні заходи, запобігаючи розвитку захворювань, що можуть негативно вплинути на працездатність. Доповненням до системи медичного нагляду виступає надання безоплатного медичного забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України, а також можливість пільгового реабілітаційного та санаторно-курортного лікування, передбачена наказом МВС України від 14 грудня 2015 року №1568 [2].

Не менш важливим компонентом забезпечення фізичної працездатності є система обов'язкової фізичної підготовки, яка реалізується в межах заходів службової підготовки поліцейських [3]. Ця система спрямована на формування та вдосконалення рухових якостей і навичок, необхідних у повсякденній

діяльності та в екстремальних ситуаціях, розвиток витривалості, швидкісних та силових якостей, що забезпечують можливість ефективного переслідування правопорушників та перевагу в силовому протистоянні, а також виробленню навичок самоконтролю фізичного стану. Систематичність такої підготовки з обов'язковою перевіркою досягнутого рівня забезпечує підтримання фізичної форми поліцейських на належному рівні протягом усієї служби.

Психологічний стан поліцейського є не менш критичним фактором його працездатності, ніж фізичне здоров'я, особливо з огляду на те, що правоохоронна діяльність характеризується високим рівнем стресогенності, постійним ризиком виникнення екстремальних ситуацій, необхідністю приймати відповідальні рішення в умовах дефіциту часу та інформації, а також регулярним контактом з негативними проявами людської поведінки. Тривалий вплив таких факторів може призводити до розвитку професійного вигорання, посттравматичних стресових розладів, депресивних станів та інших психологічних проблем, що суттєво знижують працездатність та якість виконання службових обов'язків.

Розуміння цих ризиків зумовило створення в системі Національної поліції України комплексної системи психологічного забезпечення, правові та організаційні засади якої визначені Порядком організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, затвердженим наказом МВС України від 06 лютого 2019 року № 88 [4]. Цей нормативний акт встановлює завдання, засади організації, принципи, напрями та функції системи психологічного забезпечення, повноваження психологів, а також принципи та механізми організації роботи з особами, які потребують психологічної підтримки та допомоги.

Важливою складовою психологічного забезпечення є психологічна підготовка, що реалізується в межах загальнопрофільної підготовки поліцейських і спрямована на здобуття теоретичних знань та оволодіння практичними вміннями і навичками, необхідними для формування професійно-психологічної надійності, стійкості та готовності до різноманітних умов службової діяльності, а також конструктивної комунікації з населенням. Психологічна надійність та стійкість відпрацьовуються також під час практичних занять з вогневої, фізичної та тактичної підготовок, що забезпечує інтеграцію психологічних навичок у загальну структуру професійної компетентності поліцейського.

Вік та стаж служби становлять специфічну групу факторів, що впливають на працездатність поліцейського неоднозначним чином. З одного боку, накопичення професійного досвіду, вдосконалення практичних навичок та розвиток професійної інтуїції з роками служби позитивно впливають на ефективність діяльності поліцейського. З іншого боку, природні процеси старіння організму об'єктивно призводять до зниження фізичних можливостей, уповільнення реакції, зменшення витривалості та адаптаційних можливостей

організму до стресових навантажень. Збалансування цих протилежних тенденцій є важливим завданням кадрової політики органів поліції.

Визнаючи об'єктивний характер вікових змін працездатності, законодавець у статті 76 Закону України «Про Національну поліцію» встановив граничний вік перебування на службі диференційовано залежно від спеціального звання. Поліцейські молодшого складу перебувають на службі до досягнення 55-річного віку, поліцейські середнього і вищого складу до звання підполковника включно - також до 55 років, тоді як полковники та генерали поліції можуть перебувати на службі до 60 років [5]. Така диференціація враховує специфіку службових обов'язків різних категорій поліцейських, де вищі керівні посади передбачають менше фізичне навантаження та більше використання управлінського досвіду.

Специфічні обов'язки, пов'язані з певними напрямками поліцейської діяльності, створюють додаткові фактори впливу на працездатність. Реагування на надзвичайні ситуації, участь у затриманні небезпечних злочинців, робота в умовах масових заворушень, діяльність у складі спеціальних підрозділів, зокрема підрозділів КОРД, Лють, стрілецьких батальйонів характеризуються екстремальним рівнем психологічного та фізичного навантаження. Тривала робота в таких умовах може призводити до прискореного виснаження адаптаційних ресурсів організму, накопичення психологічних травм та розвитку професійних захворювань, що потребує особливої уваги з боку служб медичного та психологічного забезпечення.

Робочий графік та навантаження становлять організаційний фактор, що безпосередньо впливає на працездатність через механізми фізіологічної втоми та порушення балансу між робочим часом і відпочинком. Тривалі години роботи, нічні зміни, ненормований робочий день, часті позачергові виклики порушують природні біоритми організму, призводять до недостатнього відновлення сил та накопичення хронічної втоми. Особливо негативно такий режим роботи впливає на якість сну, що є критично важливим для відновлення як фізичних, так і психологічних ресурсів. Раціональна організація робочого графіку з урахуванням науково обґрунтованих норм навантаження та відпочинку є необхідною умовою підтримання довгострокової працездатності поліцейських.

Рівень підготовки та навчання поліцейського виступає фактором, що не лише визначає його професійну компетентність, але й опосередковано впливає на працездатність через механізми впевненості у своїх силах, здатності ефективно діяти в складних ситуаціях та економного витрачання психофізіологічних ресурсів завдяки автоматизації професійних навичок. Недостатня підготовка призводить до необхідності прикладати надмірні зусилля для виконання звичайних службових завдань, що прискорює настання втоми та знижує загальну працездатність.

Усвідомлюючи критичну важливість постійного підтримання та підвищення рівня професійної підготовки, система Національної поліції України передбачає на системній основі проведення занять із службової підготовки для

всіх категорій поліцейських, а також реалізацію заходів післядипломної освіти, що включають спеціалізацію, перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування [6]. Законодавчо встановлено обов'язок поліцейських проходити підвищення кваліфікації за відповідним напрямом службової діяльності не рідше одного разу на три роки, а також перед призначенням на керівну посаду. Така система безперервної професійної освіти забезпечує актуалізацію знань, освоєння нових методів та технологій правоохоронної діяльності, підтримання професійних навичок на належному рівні.

Організаційні фактори охоплюють широкий спектр управлінських, матеріально-технічних та соціальних аспектів функціонування органів поліції, що створюють загальні умови для реалізації професійної діяльності поліцейських. До них належать якість управлінських рішень, стиль керівництва, психологічний клімат у колективі, система матеріально-технічного забезпечення, забезпечення засобами індивідуального захисту, транспортом, сучасною технікою та обладнанням, організація медичного обслуговування, доступність психологічної підтримки, гарантування права на відпочинок, система соціального захисту та мотивації. Ефективність цих організаційних механізмів значною мірою визначає, наскільки повно поліцейський може реалізувати свій професійний потенціал і наскільки довго він зможе підтримувати високий рівень працездатності без критичного виснаження ресурсів організму.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що забезпечення оптимальної працездатності поліцейських вимагає комплексного системного підходу, що передбачає збалансоване управління всіма групами факторів впливу. Існуюча в Національній поліції України система заходів медичного, психологічного, фізичного та професійного забезпечення в цілому відповідає сучасним вимогам та охоплює основні аспекти підтримання працездатності. Водночас практика функціонування правоохоронних органів виявляє окремі проблемні питання, що потребують додаткової уваги.

Перспективними напрямками вдосконалення системи забезпечення працездатності поліцейських є посилення превентивної складової медичного та психологічного супроводу, розширення можливостей реабілітації та відновлення після впливу екстремальних факторів службової діяльності, впровадження сучасних технологій моніторингу функціонального стану поліцейських, удосконалення системи організації робочого часу та відпочинку з урахуванням специфіки різних підрозділів поліції, підвищення якості матеріально-технічного забезпечення, що зменшує непродуктивні витрати сил поліцейських. Реалізація цих напрямів сприятиме не лише підвищенню ефективності діяльності органів поліції, але й збереженню здоров'я та продовженню професійного довголіття працівників правоохоронних органів, що має як соціальне, так і економічне значення для держави.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку проходження комплексного медичного огляду (диспансеризації) поліцейськими: наказ МВС України від 10 грудня 2015 року №1561. *Офіційний вісник України*. 2016. № 4. Ст. 249.

2. Про затвердження Порядку пільгового реабілітаційного, санаторно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку в медичних реабілітаційних центрах, санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та оздоровчих закладах Міністерства внутрішніх справ України поліцейських, деяких інших категорій осіб та членів їх сімей: наказ МВС України від 14 грудня 2015 року № 1568. *Офіційний вісник України*. 2016. №8. Ст. 395.

3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС України від 26 січня 2016 року №50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 861.

4. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ МВС України від 06 лютого 2019 року № 88. *Офіційний вісник України*. 2019. № 30. Ст. 1080.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (в редакції Закону України № 4574-IX від 12.09.2025).

6. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: наказ МВС України від 24 грудня 2025 року №1625. *Офіційний вісник України*. 2016. № 11. Ст. 485.

ПАЛІЙ Валерій, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

О Н О В Л Е Н А А Д М І Н І С Т Р А Т И В Н А В І Д П О В І Д А Л Ь Н І С Т Ь З А Д О М А Ш Н Є Н А С И Л Ь С Т В О : Д Е Ф О Р М О В А Н А С У Д О В А П Р А К Т И К А Т А Ш Л Я Х И ЇЇ У Н І Ф І К А Ц І Ї

22 травня 2024 року Верховною Радою України був прийнятий Закон Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та інших законів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Цей нормативний акт відкрив нову сторінку у протидії домашньому насильству. Проте, аналізуючи правозастосовну діяльність останніх місяців, ми стикаємося з парадоксом: прогресивні законодавчі